

*”Så länge man är med, gör sitt
bästa, så räcker det liksom”*

– en kvalitativ studie om betyg och
bedömning i idrott och hälsa

Annie Myrberg och Maria Olofsson

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Examensarbete: 02-2010

Idrott III Examensarbete på grundnivå 15 hp

Handledare: Karin Söderlund

Examinator: Rolf Carlson

Sammanfattning

Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka elevens syn på bedömning vid ett högt betyg i idrott och hälsa. För att uppfylla vårt syfte har vi använt oss av frågeställningarna; Vad tror eleven är viktigt för att uppnå ett högt betyg? Hur tror eleven att hans/hennes inställning till ämnet påverkar betyget?

Metod

Studien är utförd på en skola i Stockholmsregionen där fem kvalitativa intervjuer genomfördes med elever i år nio. Intervjuerna fokuserade på elevernas åsikter och tankar kring bedömning i ämnet idrott och hälsa och vad eleverna tycker är viktigt för att ett högt betyg ska erhållas.

Resultat

Resultatet visar att alla intervjuade elever tror att fysiska prestationer, till exempel att springa en viss sträcka på en viss tid är betydande för att få ett högt betyg i idrott och hälsa. Eleverna tror också att beteendekriterier, som exempelvis närvaro och inställning, är viktigt. De tror att läraren tittar mer på någon som är positiv till ämnet och att det är svårt att få Mycket Väl Godkänt om man inte gör sitt bästa.

Slutsats

Vår studie visar att eleverna tror, att både fysisk prestation och inställning har betydelse för bedömningen av ett högt betyg i idrott och hälsa. Beteendekriterier, som att göra sitt bästa, samarbeta, att ha en bra inställning, utgör den viktigaste delen för att eleverna ska erhålla ett högt betyg. Det krävs också att eleverna presterar fysiskt och aktiviteter får en biroll när bedömningsunderlag diskuteras. Därigenom går det inte att dra slutsatsen att eleverna helt har missuppfattat ämnet och dess kunskapsobjekt.

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Centrala begrepp.....	5
1.2 Bakgrund – Kursplan och läroplan.....	6
1.3 Forskningsläge.....	8
1.3.1 Att kunna klara sig i ökänd natur.....	8
1.3.2 Man ska inte behöva vara bra på nå'nting	9
1.3.3 Lärandets form och innehåll	10
1.3.4 MVG i idrott och hälsa – vad krävs då?	11
1.3.5 Nationella utvärderingen av grundskolan 2003	12
1.3.6 Kropp och makt i rörelse	13
1.3.7 Sammanfattning av forskningsläget.....	14
1.4 Syfte och frågeställningar.....	14
1.5 Teoretiskt ramverk.....	15
2 Metod	17
2.1 Val av metod.....	17
2.2 Urval	17
2.3 Genomförande	18
2.4 Etiskt förhållningssätt.....	19
2.5 Validitet	19
2.6 Reliabilitet	20
3 Resultat.....	20
3.1 Elevernas kunskaper om den nationella kursplanen.....	20
3.2 Vad tror eleven är viktigt för att uppnå ett högt betyg?	21
3.3 Hur tror eleven att hans/hennes inställning till ämnet påverkar betyget?	25
3.4 Sammanfattning av resultatet	26
4 Sammanfattande diskussion	26
4.1 Slutsats.....	33
4.2 Fortsatt forskning.....	33

Käll- och litteraturförteckning.....	34
Bilaga 1	36
Bilaga 2	37
Bilaga 3	38
Bilaga 4	39

1 Inledning

”Varför får jag bara VG? Jag har ju varit med på alla lektioner!” Dessa ord fick en av våra lokala lärarutbildare höra när det var dags för betygssamtal i idrott och hälsa. Eleven blev besviken över sitt betyg och förstod inte vad läraren egentligen hade betygssatt, eleven hade ju varit närvarande och aktiv på samtliga lektioner i idrott och hälsa. Om en lärare får reaktionen som denna borde läraren ställa sig frågan om han/hon har presenterat ämnet och både de nationella och de lokala betygskriterierna på ett sätt så att eleverna förstått då idrott och hälsa är ett ämne med ett svårtolkat kunskapsinnehåll.¹ Både elever och lärare har svårt att sätta fingret på vilka kunskaper eleverna skall ha tillgodogjort sig för de olika betygen. För idrott och hälsa är just ett kunskapsämne. Vi har tagit del av studier som visar att elever överlag inte vet vad som krävs för ett högt betyg i ämnet samt även studier som visar vad som egentligen betygssätts. Jörgen Tholin² har samlat in olika skolors lokala kursplaner och sett att många skolor fokuserar på beteende istället för på kunskaper vid betygssättning.

Under fyra års studier på lärarprogrammet har vi diskuterat betyg och bedömning mycket. Vi har läst läroplaner, kursplaner och andra dokument som behandlar detta område. Under vår verksamhetsförlagda utbildning har vi noterat olika lärares betygssättning och insett att lärare bedömer olika. Vad vi däremot inte har studerat är hur eleverna ser på bedömning. Vad tror de skall ligga till grund för betyget?

1.1 Centrala begrepp

Centrala begrepp i uppsatsen definieras enligt författarnas uppfattning nedan:

Högt betyg – Med ett ”högt betyg” menas Väl Godkänt eller Mycket Väl Godkänt.

Inställning – Ordet ”inställning” definieras i uppsatsen som hur eleven uppfattar och värderar ämnet. I ”inställning” kan också attityd höra till.

Påverkar – Med ordet ”påverkar” avses både påverkan i positiv och negativ riktning.

Aktiv – Aktiv är man om man är ombytt samt deltar i övningarna som görs under

---

¹ Håkan Larsson, ”Man ska inte behöva vara bra på nå tning – elevers syn på lärande i skolämnet idrott och hälsa” *Svensk Idrottsforskning*, 17 (2008:4), s. 43.

² Jörgen Tholin, *Att kunna klara sig i ökad natur: En studie av betyg och betygskriterier – historiska betingelser och implementering av ett nytt system*. 2. Uppl. (diss. Göteborg; Borås, 2006).

idrottslektionen, inte bara fysiskt utan också mentalt.

1.2 Bakgrund – Kursplan och läroplan

Uppsatsen avser att undersöka vad elever tror är viktigt för att få ett högt betyg i ämnet idrott och hälsa. Eftersom svaren ska tolkas och diskuteras så används kursplanen som bakgrundsfakta. Detta för att skapa förståelse om vad ämnet idrott och hälsa ska innehålla enligt Skolverkets bestämmelser.

Håkan Larsson, docent i pedagogik och lektor Jane Meckbach vid Gymnastik- och Idrottshögskolan har skrivit kapitlet ”Skolans rörelseuppdrag” i boken *Idrottsdidaktiska utmaningar*.³ Kapitlets syfte är att diskutera didaktiska frågor om *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*⁴ (Lpo94) och kursplanens formuleringar kring fysisk aktivitet i ämnet idrott och hälsa.

Lpo94 säger att ”skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen”.⁵ I och med detta menar författarna att det inte bara är idrottslärares ansvar att eleverna får röra på sig utan hela skolans.⁶ I nationella kursplanen i idrott och hälsa finns övergripande mål, ett av dessa är: ”Ämnet idrott och hälsa syftar till att utveckla elevernas fysiska, psykiska och sociala förmåga, samt ge kunskaper om den egna livsstilens betydelse för hälsan”.⁷ Genom allsidiga rörelseformer, lek och idrott ska eleven utvecklas. Eleven skall oberoende av fysiska förutsättningar kunna delta i undervisningen på sina egna villkor. Då formuleringarna i kursplanen är allmänna är det upp till varje lärare att skapa sig en bild av ämnet och hur eleverna skall kunna utvecklas utifrån kriterierna. Kursplanen säger inte mycket om vad undervisningen skall innehålla. Inte heller hur undervisningen skall ske framkommer, utan det förväntas att lärarna själva formulerar detta i en lokal kursplan.⁸ Målen med undervisningen delas upp i uppnåendemål och strävansmål. Läraren skall bygga sin undervisning på strävansmålen men de är inte grund för bedömning och betygsättning. Uppnåendemålen är ett delat ansvar mellan lärare och

---

³ Larsson och Meckbach ”Skolans rörelseuppdrag – En didaktisk utmaning med pedagogiska konsekvenser” i *Idrottsdidaktiska utmaningar* red. Håkan Larsson och Jane Meckbach (Stockholm: Liber, 2007).

⁴ Skolverket, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo94*.

⁵ Ibid., s. 5.

⁶ Larsson och Meckbach (2007) s. 37.

⁷ Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier: Idrott och hälsa, 2000-07*

<<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0809&infotyp=23&skolform=11&id=3872&extraId=2087>> (Acc. 2009-09-08).

⁸ Larsson och Meckbach (2007) s. 38-39.

elev och dessa skall läraren bedöma och betygsätta från år åtta.⁹

I kursplanen för idrott och hälsa är uppnåendemålen för år nio formulerade enligt följande:

Eleven skall förstå sambandet mellan mat, motion och hälsa och kunna tillämpa kunskaper i ergonomi i vardagliga sammanhang, kunna delta i lek, dans, idrott och andra aktiviteter och kunna utföra lämpliga rörelseuppgifter, kunna forma och genomföra aktiviteter för egen motion, kunna orientera sig i okända marker genom att använda olika hjälpmedel samt kunna planera och genomföra vistelse i naturen under olika årstider, kunna hantera nödsituationer i och vid vatten, ha kunskaper i livräddande första hjälp, ha kunskaper i vanliga rörelseaktiviteter och hur de kan bedrivas på ett säkert sätt.¹⁰

Mål som dessa förutsätter att läraren bildar sig en uppfattning om vad som menas med till exempel ”kunna delta”. Vad ska eleven kunna utföra och vilka övningar lämpar sig? Problematisering av styrdokumentet är ett måste för att undervisningen skall leda i riktning mot de uppsatta målen. En förklaring av ämnet bör ske så att eleverna får kunskap om vad undervisningen strävar mot. Det är lärarens uppgift att ha kunskap om vad eleverna ska lära sig i ämnet och kunna förmedla denna till eleverna, så att kunskapsobjektet blir tydligt.¹¹ Läraren är även skyldig att förklara på vilka grunder bedömningen sker.¹² Kunskapssyner som vuxit fram betonar kunskap och färdighet i skolans olika ämnen. Ett centralt kunskapsbegrepp har blivit; ”*fakta om, färdighet i, förståelse för och förtrogenhet med*”.¹³ Dessa olika kunskapsformer kan delas upp och praktiseras isolerade men förväntas ses som en helhet då alla kunskapsformer är lika viktiga och skolan har till uppgift att utveckla hela människan.¹⁴ Kunskapen bör inte presenteras i en färdig produkt utan eleverna bör erbjudas kunskap i form av

---

⁹ Larsson och Meckbach (2007) s. 40-41.

¹⁰ Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier: Idrott och hälsa, 2000-07* (Acc. 2009-09-08).

¹¹ Håkan Larsson och Karin Redelius ”Några pedagogiska utmaningar i relation till ämnet idrott och hälsa” i *Mellan nytta och nöje* red. Håkan Larsson och Karin Redelius (Stockholm: Idrottshögskolan, 2004) s. 236.

¹² Larsson och Meckbach (2007) s. 41.

¹³ Ibid., s. 52.

¹⁴ Jan-Eric Ekberg och Bodil Erberth, *Fysisk bildning – om ämnet idrott och hälsa* (Lund: Studentlitteratur, 2000) s. 23.

redskap så att de själva kan lösa problem och ständigt utvecklas.¹⁵ I idrott och hälsa har det dock visat sig svårt att visa på något specifikt kunskapsobjekt. Vad ska eleverna lära sig i ämnet?¹⁶

Bedömningens inriktning i ämnet idrott och hälsa avser elevens kunskaper om hur den egna kroppen fungerar och hur eleven bland annat genom regelbunden fysisk aktivitet samt friluftsliv kan bibehålla och förbättra sin fysiska och psykiska hälsa. Detta innebär att elevens kunskaper om vilka faktorer som påverkar den egna hälsan är en viktig bedömningsgrund. Elevens förmåga att använda kroppen för sammansatta och komplexa rörelsemönster på ett ändamålsenligt sätt liksom bredden av fysiska aktiviteter ingår också i bedömningen. Ytterligare en bedömningsgrund är elevens förmåga att utföra rörelser med kontroll och precision liksom att med hänsyn till rytm och estetik ge uttryck för känslor och stämningar. Även elevens förmåga att reflektera över och värdera fysiska aktiviteters betydelse för livsstil och hälsa utifrån både ett individ- och ett samhällsperspektiv är av vikt vid bedömningen.¹⁷

1.3 Forskningsläge

Nedan kommer vi att presentera den forskning vi tagit del av. Forskningen behandlar elevers uppfattning om vilka kunskaper som ger ett högt betyg i ämnet idrott och hälsa. Undersökningen Skola-Idrott-Hälsa har analyserats av flera forskare ur olika synvinklar vilket varit användbart för oss. Forskaren Jörgen Tholins avhandling har gett oss information om vad olika lokala kursplaner kräver av elever. Skolverkets undersökning Nationella Utvärderingen av grundskolan 2003 behandlar vilka kunskaper elever tillägnat sig i ämnet idrott och hälsa. Dessa olika forskningskällor utgör ett relevant underlag vid jämförelser med diskussion kring vår studie.

1.3.1 Att kunna klara sig i okänd natur

Jörgen Tholin¹⁸ har samlat in lokala kursplaner i idrott och hälsa år 1996 och 2005. I praktiskt taget alla lokala kursplaner i idrott och hälsa som Tholin har samlat in, är dans, friluftsliv, friidrott och simning vanligast förekommande.¹⁹ Tholins

---

¹⁵ Jan-Eric Ekberg och Bodil Erberth, *Fysisk bildning – om ämnet idrott och hälsa* (Lund: Studentlitteratur, 2000), s. 25.

¹⁶ Larsson och Meckbach (2007) s. 52.

¹⁷ Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier; Idrott och hälsa* (Acc. 2009-09-11).

¹⁸ Tholin (2006).

¹⁹ Ibid., s. 154.

undersökning visar att det finns skolor som gör det lättast mätbara till det viktigaste vid betygssättning. Förmodligen är det så, menar Tholin, för att det är lättare för en lärare i idrott och hälsa att förklara sin betygssättning för eleverna genom att till exempel visa hur högt eller långt de har hoppat, än att förklara vilka kunskapskvaliteter som gäller för de olika betygen.

Tholin menar att många skolor bedömer saker som inte står med i de nationella betygskriterierna. Trots att Skolverket säger att faktorer som ordning, uppförande, närvaro och flit inte ska bedömas så visar Tholins undersökning att detta, på vissa skolor, är fallet.²⁰ På en skola skall eleven bland annat passa tider, vara ombytt, ha med tvål och handduk och hjälpa till att ta fram och plocka bort redskap för att få betyget Godkänt. Ett annat mycket vanligt krav vid betygssättning är närvaro. En skola kräver att eleven skall vara närvarande 75 procent av lektionerna för att bli godkänd i ämnet.²¹ För att nå Mycket Väl Godkänt i idrott och hälsa finns olika krav på olika skolor, ofta inkluderas personliga egenskaper. Förutom att eleven skall vara positiv så krävs också att eleven sprider den inställningen till resten av klassen. En skola kräver att eleven vid behov hjälper till som funktionär för att få ett Mycket Väl Godkänt.

1.3.2 Man ska inte behöva vara bra på nå'nting

Artikeln ”Man ska inte behöva vara bra på nå'nting - Elevers syn på lärande i skolämnet idrott och hälsa” skriven av Håkan Larsson,²² docent i pedagogik, publicerades 2008 i tidskriften *Svensk Idrottsforskning*. Genom intervjuer med elever försöker han få en uppfattning om vad de anser att man behöver lära sig i ämnet idrott och hälsa.

Genom tiderna har idrott varit ett ämne som förknippats med skolans uppfostringsuppdrag. Kunskapen har varit uppdelad i kropp och tanke men i och med en förändrad kunskapssyn så har tvåfaldigheten lösts upp. Sedan Lpo94 trädde i kraft ska alla ämnen utgå från fakta om, skapa färdighet i, ha förståelse för och förtrogenhet med specifika ämneskunskaper. En grundläggande idé med skolplikt är att eleverna skall lära sig något i skolan. Genom skolan ska de få en kunskapshelhet för ett liv som

---

²⁰ Tholin (2006) s. 174.

²¹ Ibid., s. 155.

²² Larsson (2008).

en fullvärdig medborgare. Idrott har dock blivit ett ämne med ett svårtolkat kunskapsinnehåll. Vilken kunskap ska eleverna tillägna sig i ämnet?²³

Förmågan att simma, dansa, utföra friluftsliv samt att delta i vanliga idrotter nämns i Lpo94. Intervjuer med drygt 40 elever i år fem visar att eleverna endast har små föreställningar om vad de skall lära sig i ämnet. De har svårt att motivera varför ämnet idrott och hälsa ska förekomma. Det gjordes intervjuer med hälften av eleverna igen då de gick i år nio. Som tidigare ser de idrott och hälsa som ett ämne där man rör på sig mycket och att det liknar ”sport”. En flicka säger att ämnet inte är lika viktigt som matematik och många elever anser att det inte är ett ”riktigt” skolämne. En pojke svarar på frågan om vad han ska lära sig i ämnet att han inte har någon aning.²⁴ Med och utan hjälp så framkommer att ergonomi, att följa regler, första hjälpen, leda en lektion och att lära sig om olika sporter är saker som de lär sig på lektionerna i idrott och hälsa. Intervjuaren tycker att det skiner igenom att eleverna svarar vad som är tänkt att de borde lära sig i ämnet, inte vad de egentligen lär. Han menar att det är uppenbart att det är oklart vad eleverna lär sig i ämnet och att eleverna har svårt att säga vad syftet med ämnet är.²⁵ Att eleverna har svårt att uttrycka vad som skall läras i ämnet är kanske inte konstigt då lärare och lärarutbildare inte heller på ett övertygande sätt kunnat precisera vad eleverna ska prestera för ett högt betyg.²⁶

1.3.3 Lärandets form och innehåll

Lundvall, Meckbach och Wahlberg²⁷ har i tidskriften *Svensk Idrottsforskning* 2008 skrivit artikeln ”Lärandets form och innehåll - Lärares och elevers uppfattning om lärande och kompetens inom ämnet idrott och hälsa”. Den baseras på enkätdata från Skola-Idrott-Hälsa (SIH) 2001 och 2007. Syftet är att undersöka vilket lärande som lyfts fram i idrott och hälsa.

Kursplanen för idrott och hälsa i grundskolan har ett brett innehåll. Vad är det egentligen eleverna ska lära sig? Kärnan i ämnet är lek, rörelse och idrott. Eleven ska lära sig att ta ansvar för den egna hälsan och förstå fördelarna med att leva ett

---

²³ Larsson (2008) s. 43.

²⁴ Ibid., s. 44.

²⁵ Ibid., s. 45.

²⁶ Ibid. s. 46.

²⁷ Suzanne Lundvall, Jane Meckbach, Johan Wahlberg, ”Lärandets form och innehåll – lärares och elevers uppfattning om lärande och kompetens inom ämnet idrott och hälsa, SIH 2001 till SIH 2007” *Svensk idrottsforskning* ISSN 1103-4629 2008(17):4.

hälsosamt liv.²⁸ SIH 2007 visar att 95 % av eleverna anser att de på idrotten lär sig om hur olika idrotter går till. 82 % hävdar också att de blir duktiga i idrott under lektionerna. Även samarbete är något som eleverna lär sig på lektionerna då över 90 % anser detta. Det finns också 17 % av eleverna som uppger att de inte lär sig någonting på idrotten. Om man inte tar hänsyn till vad lärarna anser att de lär ut för kunskaper till eleverna utan bara ser till vad eleverna anser att de lär sig så uppfattas det som att idrott och samarbete är kunskapsobjektet i ämnet. Ökad fysisk förmåga och ökad kompetens i idrott kan sammanfatta vad eleverna lär sig i ämnet.²⁹

1.3.4 MVG i idrott och hälsa – vad krävs då?

Lektor Karin Redelius har skrivit artikeln ”MVG i idrott och hälsa – vad krävs då? Elevers syn på lärares bedömningspraktik” i *Svensk Idrottsforskning* 2008. Redelius skriver att betygsättning är ett indirekt sätt att se vilka kunskaper som är viktiga att uppnå i ett ämne. Men vad anser niondeklassare är viktigt för ett högt betyg i idrott och hälsa?³⁰ I samband med forskningsprojektet Skola-Idrott-Hälsa gjordes en uppföljningsstudie där 367 elever skulle skriva tre saker som de tror har betydelse för att ett högt betyg ska uppnås i idrott och hälsa. Resultatet analyseras sedan i artikeln.³¹

En allmän uppfattning är att idrott och hälsa den enda regelbundna fysiska aktiviteten per vecka för många elever. Därför borde det kunna antas att det är genom den fysiska aktiviteten på skolan som eleverna bildar sig en uppfattning om vad fysisk aktivitet är. Idrottslektionernas innehåll och de aktiviteter som eleverna får praktisera bör därför lägga grunden till vad de kommer uppfatta som viktigt att lära sig i ämnet. Betyget blir sedan ett intyg på hur bra eleverna har presterat i förhållande till förväntningarna som finns.³² Utifrån 1002 stycken utsagor som forskningen bygger på placerades de olika resultaten i fack. Det fem viktigaste sakerna enligt eleverna var:

- Rätt kropp och idrottslig förmåga – *stark, smidig, ha bollsinn, vara duktig och prestera resultat.*
- Att göra sitt bästa – *att eleven kämpar, försöker och tar i.*

---

²⁸ Lundvall, Meckbach, Wahlberg, 2008, s. 17.

²⁹ Ibid., s. 19.

³⁰ Karin Redelius, ”MVG i idrott och hälsa – vad krävs då? Elevers syn på lärares bedömningspraktik” *Svensk idrottsforskning* ISSN 1103-4629 2008(17):4, s. 1.

³¹ Ibid., s. 2.

³² Ibid., s. 2.

- Att vara positiv – *att vara motiverad, glad, engagerad.*
- Passivt deltagande – *att vara ombytt och närvarande.*
- Visa social kompetens – *vara en bra kompis, vara stöttande och hjälpsam, följa regler och att samarbeta.*³³

Övriga kriterier som nämndes var aktivt deltagande, att eleven rör på sig mycket, att kunna planera och leda en bra lektion, att idrotta på fritiden samt att ha teoretiska kunskaper om idrott och hälsa, det vill säga kunskaper om kost, skador och hur kroppen fungerar. Elevernas resultat visar inte på kunskapsmål enligt kursplanen och flera utsagor har med elevers inställning och beteende att göra.³⁴ Närvaro är en förutsättning för att kunskap ska kunna visas upp och i vissa fall tillägnas men är i sig inget kunskapsmål. Över 40 % av svaren handlade om hur viktigt det är att vara en viss typ av person och att ha en positiv inställning. Frågan är om inte sura, arga eller ledsna elever också skulle kunna få ett högt betyg?³⁵

1.3.5 Nationella utvärderingen av grundskolan 2003

Nationella utvärderingen av grundskolan 2003³⁶ (NU-03) har genomförts enligt förslag från Skolverket för att ge en bild av grundskolans utveckling under 1990-talet. Utvärderingen omfattar år 5 och år 9 i grundskolan men år 9 har uppmärksamats något mer. 16 av grundskolans ämnen har kartlagts och detta är huvudrapporten för idrott och hälsa.

Enligt NU-03 är det 20,5 % av eleverna som fick betyget Mycket Väl Godkänt i idrott och hälsa.³⁷ När det gäller innehållet i undervisningen, det vill säga vad eleverna har lärt sig respektive inte lärt sig i förhållande till kursplanen, så uppger en del elever med högt betyg att de har lärt sig saker som andra elever inom samma grupp inte har. Däremot menar var tredje elev, oavsett betyg, att de inte lärt något sig om friluftsliv, dopning, reklambilder eller ätstörningar. Endast 34 % av de elever som fick Mycket Väl Godkänt anser att de har kunskap om friluftsliv. Många elever med ett betyg högre än Godkänt uppger att de inte kan dansa och/eller inte hitta i skogen med hjälp

---

³³ Redelius (2008) s. 3.

³⁴ Ibid., s. 3.

³⁵ Ibid., s. 4.

³⁶ Skolverket, *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 huvudrapport - bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik och slöjd*, (Stockholm: Skolverket, 2003).

³⁷ Ibid., s. 156.

av karta och kompass.³⁸

1.3.6 Kropp och makt i rörelse

Marie Öhman³⁹ forskare vid Örebro Universitet gav 2007 ut doktorsavhandlingen *Kropp och makt i rörelse*. Ett syfte med avhandlingen var att undersöka om det finns vissa ”budskap” som erbjuds till eleverna systematiskt i idrott och hälsa. Tidigare studier visar att skolan delvis handlar om att det ska överföras vissa kunskaper, förhållningssätt och egenskaper till eleverna. Metoden har bestått av analys av videoinspelade lektioner i idrott och hälsa.⁴⁰

Fysisk aktivitet är det som studien visar är viktigare än många andra saker. Den fysiska aktivitetens syfte är att eleverna ska få förbättrad kondition och muskelstyrka. Om en elev inte rör på sig så är det ett icke önskvärt beteende och budskapet från lärare till elev lyder då att man ska röra på sig och svettas.⁴¹ Eleverna uppmanas att vilja göra sitt bästa och att ta eget ansvar för sin fysiska träning. Det förväntas att eleverna handlar efter hur de har blivit tillsagda att handla.⁴²

Rätt inställning är att eleven vill prova nya saker. Utför eleven en övning så uppmuntrar läraren ofta med ord som ”bra”, ”prova igen” med mera. Detta förstärker elevernas handlingar till något positivt och önskvärt.⁴³ Samarbete och laganda är andra saker som eleven bör bidra till. Det förväntas att alla är med och bidrar till lagets insatser. Även tävlingsinstinkt är ett beteende som förväntas, eleverna skall vilja besegra varandra.⁴⁴ Entusiasmerande förstärkningar som ”jättebra”, ”bra jobbat” uppmuntrar till önskvärda handlingar och används mest då eleverna gör det som förväntas. Även frågor som ”Var det jobbigt?” ställs på ett sådant sätt att eleverna skall tycka det är roligt om övningarna är jobbiga.⁴⁵ Enligt eleverna så uppfattar de inte att de har utvecklat ett positivt förhållningssätt till den egna kroppen av idrott och hälsa medan många av lärarna anser detta.⁴⁶ Avviker en elev från de önskvärda handlingarna sker ofta några tillsägelser, sedan nonchaleras eleven och möts med

---

³⁸ Skolverket (2003) s. 158.

³⁹ Marie Öhman, *Kropp och makt i rörelse*. (diss. Uppsala; Örebro, 2007).

⁴⁰ *Ibid.*, s. 15.

⁴¹ *Ibid.*, s. 107-108.

⁴² *Ibid.*, s. 111-113.

⁴³ *Ibid.*, s. 115.

⁴⁴ *Ibid.*, s. 117-119.

⁴⁵ *Ibid.*, s. 121-123.

⁴⁶ *Ibid.*, s. 48.

likgiltighet vilket kan ses som en form av styrning av den icke önskvärda handlingen.⁴⁷

Resultatet visar att idrott och hälsas huvudsyfte är fysisk aktivitet. Eleverna ska vilja utvecklas på ett bestämt sätt. De ska vilja styra kroppen med viljan till fysisk aktivitet, vilja samarbeta, tävla samt ha en positiv inställning.⁴⁸ Fysisk aktivitet ska vara jobbigt men skall göras i stil med: *”Känn hur kroppen ljuvligt mår, av motionen som du får. Och betänk att vad du gör, göras skall med gott humör.”*⁴⁹

1.3.7 Sammanfattning av forskningsläget

Studierna visar att elever i allmänhet har svårt att veta vad de skall lära sig i ämnet idrott och hälsa. Kursplanen säger inte mycket om idrott och hälsas specifika innehåll vilket gör att det är upp till varje lärare att själv skapa sig en bild av ämnet. Elever har svårt att koppla ihop de nationella målen med vad de ska lära sig i idrott och hälsa. Då skolans fysiska aktivitet är den enda regelbundna idrott som vissa av eleverna möter, så formar skolan bilden av vad fysisk aktivitet är för dem. Många elever tror att samarbete och idrott är ämnets kunskapsobjekt. De uppfattar idrott och hälsa som en tid då de får ”springa av sig” och att de lär sig om olika idrotter. De aktiviteter eleverna får möta under lektionerna blir vad de tror att de ska lära sig i ämnet. Rätt kropp och god idrottslig förmåga samt att göra sitt bästa är kriterier som elever tror har stor betydelse för ett högt betyg. Eleverna ska även ha rätt inställning, det vill säga vilja ta i och kämpa och ha en positiv attityd för att utvecklas på ett önskvärt och förväntat sätt.

1.4 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka elevens syn på bedömning för ett högt betyg i idrott och hälsa.

Våra frågeställningar är:

- Vad tror eleven är viktigt för att uppnå ett högt betyg?
- Hur tror eleven att hans/hennes inställning till ämnet påverkar betyget?

---

⁴⁷ Öhman (2007) s. 130-131.

⁴⁸ Ibid., s. 136.

⁴⁹ Ibid., s. 177.

1.5 Teoretiskt ramverk

Som teoretisk utgångspunkt har vi valt att använda oss av den franske filosofen och idéhistorikern Michel Foucault. Hans teori kommer att ligga till grund för uppsatsens avslutande analys. Det är svårt att ange en distinkt riktning när det gäller Foucault då hans verk inte har en specifik teori.⁵⁰ I hans arbeten kartläggs en sammanflätning av makt och kunskap. Flera av dessa sammanflätningar finns i dagens samhälle och påverkar oss och blir ibland synliga inom bland annat pedagogik och undervisning.⁵¹ Foucault försöker skildra hur makt verkar, genom att undersöka hur föreställningar skapas om vad som är normalt, onormalt, sant och förnuftigt. Han visar hur makt kan ta form genom disciplinering av våra kroppar.⁵²

Foucault talar om diskurser och definierar det som ett bestämt sätt att tala om omvärlden för att skapa en förståelse för den. Med detta menas att vi människor präglas av den bild vi har av världen som sedan påverkar hur vi talar om världen, och sättet vi talar om världen präglar sedan i sin tur möjligheten vi har att förstå världen. I den sociala värld vi lever i så sker det en påverkan i båda riktningar, både mellan den sociala verklighet vi befinner oss i och individen men även mellan individuella och institutionella komponenter.⁵³ Foucault menar att ”*diskurser handlar om vad som kan sägas och tänkas om ett fenomen och om vem som kan tala, när och med vilken auktoritet.*”⁵⁴ I och med att det finns flera olika diskurser så uppfattar personer i en viss diskurs sin verklighet på ett sätt som är skilt från andra diskursers sätt att uppfatta omgivningen. Diskurser kan innefatta olika regler, anonyma eller historiska, som verkar och har betydelse för en viss given grupp, under en viss tid, på en viss plats.⁵⁵ Diskursteorin innebär därmed att den sociala värld som vi lever i styrs av vårt språk, som påverkar hur vi tänker och uppfattar världen.⁵⁶

Governmentalityperspektivet är en av anledningarna till att Foucault har blivit så

---

⁵⁰ Öhman (2007) s. 57.

⁵¹ Kennet Hultqvist och Kennet Peterson, *Foucault: namnet på en modern vetenskaplig och filosofisk problematik - pedagogik, psykologi, medicinsk sociologi, feminism och bio-politik*. (Stockholm: HLS, 1995) s. 17.

⁵² Öhman (2007) s. 63.

⁵³ Sten Collander, *Hälsa som social konstruktion – Beslutsfattarens föreställningar om hälsa* (D-uppsats. Stockholm: Gymnastik och Idrottshögskolan, 2006) s. 31.

⁵⁴ *Ibid.*, 31.

⁵⁵ Ulf Olsson, *Folkhälsa som pedagogiskt projekt. Bilden av hälsouppllysning i statens offentliga utredningar*. (Stockholm: Uppsala Studies in Education 72, 1997) s. 35.

⁵⁶ Collander (2006) s. 32.

uppmärksammas.⁵⁷ En viktig utgångspunkt med detta perspektiv är att vi själva ska vilja göra det som anses rätt, att vi i relation till önskade handlingar väljer att handla i rätt riktning och ta eget ansvar genom självreglering. Enligt Foucault innebär självreglering att man bedömer och förvaltar sig själv utifrån vad som är allmänt accepterat.⁵⁸

I likhet med Öhman⁵⁹ betraktas i uppsatsen Foucaults arbeten i syfte att utveckla infallsvinklar som gör det möjligt att beskåda ämnet idrott och hälsa. Skolans pedagogik formar bilden av hur uppfostran ser ut då verkligheten blir till ett konstruerat objekt som formar våra attityder och handlingsmönster.⁶⁰ Kunskap och olika sanningsregimer visar vad som är accepterat att göra och att säga. Därför är pedagogik genomsyrat av föreställningar om hur en elev ska utvecklas.⁶¹ Genom att studera hur eleverna formas att tänka och handla i undervisningen i idrott och hälsa kan man se att makt kan användas som ett redskap för att undersöka hur vissa handlingar möjliggör andra handlingar. Att eleven handlar utifrån vad som anses rimligt i relation till situationen eller de kunskaper som är accepterade i verksamheten.⁶² I en verksamhet som idrott och hälsa kan (det tänkas) att det finns normer som säger vad som är det rätta när det handlar om kropp, rörelse och hälsa. Utifrån dessa normer skapas en begränsning om vad som får göras och sägas inom skolverksamheten.⁶³ På så sätt menas att makt styr idrottsverksamheten och de handlingar som blir accepterade att utföra. Utförs handlingar som inte ingår i det accepterade framstår eleverna som jobbiga eller avvikande.

Foucault menar att begreppet ”makt” syftar till relationen mellan människor.⁶⁴ Ett exempel är relationen mellan en tränare och en elitidrottare. Tränaren har makten att få elitidrottaren att göra som han/hon säger men elitidrottaren har också makt i och med att den har möjlighet att kunna avsluta samarbetet, vilket skulle kunna få tränaren att ändra sitt beteende.⁶⁵ Detta är något som kan appliceras på skolan och relationen

---

⁵⁷ Öhman (2007) s. 72.

⁵⁸ Ibid., s. 75.

⁵⁹ Ibid., s. 58.

⁶⁰ Peterson och Hultqvist (1995) s. 27.

⁶¹ Ibid., s. 126.

⁶² Öhman (2007) s. 65-66.

⁶³ Ibid., s. 66.

⁶⁴ Pirkko Markula och Richard Pringle, *Foucault, Sport and Exercise. Power, knowledge and transforming the self.* (London: Routledge, 2006), s. 34.

⁶⁵ Ibid., s. 35.

mellan lärare och elev. Läraren kan med hjälp av sin auktoritet få eleven att utföra saker som läraren anser vara rätt? Foucault menar att skolan blir särskilt intressant att studera då den handlar om att lära för livet och att det är en plats där läraren styr andra till att lära sig styra sig själva.⁶⁶

Tillsammans med tidigare forskning kommer Foucault att användas som teoretisk utgångspunkt för att förklara och diskutera resultatet av studien.

2 Metod

2.1 Val av metod

Syftet med att uppsatsen är att undersöka elevens syn på bedömning vid ett högt betyg i ämnet idrott och hälsa. För att besvara frågeställningarna genomfördes kvalitativa intervjuer. Metoden valdes då vi hade en förhoppning om att intervjuer skulle ge oss uttömmande svar då det finns utrymme till att ställa följdfrågor. Därför bör intervjuer kunna ge ett större djup och en tydligare helhetsbild i ämnet.

2.2 Urval

För att få svar på frågeställningarna genomfördes intervjuer med elever från år nio i en kommunal skola i Stockholmsområdet. Förhoppningen var att eleverna skulle vara väl insatta i vad som bedöms i ämnet idrott och hälsa eftersom de närmar sig slutet av grundskolan då betyget är en viktig del för valet till gymnasiet och deras framtid. Intresset i studien är elevernas syn på ämnet och deras uppfattningar, frikopplat från individen, som kommer att beskriva dessa i resultatet.⁶⁷

Eleverna som har valts ut att delta är från en av skolorna där vi har genomfört vår verksamhetsförlagda utbildning under studietiden på Gymnastik- och Idrottshögskolan. Med tanke på tidsbegränsningen var det alternativet mest tidseffektivt. Urvalet är ett så kallat snöbollsurval vilket inte är ett slumpmässigt urval utan via en redan vald person har vi letat oss fram till andra personer som ingick i studien. Därmed görs ett strategiskt urval för att få fram relevanta elever för undersökningen. Läraren i idrott och hälsa på den aktuella skolan valde ut tre pojkar och två flickor som hon ansåg vara duktiga på att förmedla sina tankar och åsikter, det

---

⁶⁶ Öhman (2007) s. 76.

⁶⁷ Ibid., s. 50.

vill säga elever som handledaren uppfattade som duktiga på att kommunicera. Detta var en viktig aspekt eftersom vi ville ha uttömmande svar under intervjuerna. Det behöver inte säga något om vilket betyg de hade i idrott och hälsa men eleverna var utspridda på betygsskalan. Vad denna urvalsprocess får för konsekvenser för resultatet är ingenting som kommer att utredas. Eleverna som deltog är både pojkar och flickor och alla går i år nio på den aktuella skolan. Resultatet av undersökningen kan inte generaliseras, utan är ett resultat utifrån de elever som deltar.

Intervjuer genomfördes tills vi fick en mättnadsgrad, i vårt fall fem stycken. Då inga nya uppfattningar framkom och svaren låg inom samma ram kan det antas att de vanligaste och viktigaste uppfattningarna framkommit under genomförda intervjuer.⁶⁸ Mättnadsgraden kan bero på att eleverna gick i samma skola och klass och även har samma lärare i idrott och hälsa. Eftersom läraren har uttryckt betygskriterierna till alla elever så har de förmodligen uppfattats på samma sätt. Naturligtvis kan det finnas elever som inte uppfattat det på samma sätt som de andra men vi valde att nöja oss med vårt material från de fem intervjuerna.

2.3 Genomförande

Intervjuerna var kvalitativa till sin karaktär och bestod av frågor⁶⁹ som eleverna fritt kunde prata kring, trots att de inte blivit informerade om ämnet innan. Det ställdes även följdfrågor som såg olika ut i alla intervjuer då dessa följde elevernas tankar och svar kring ämnet. Av samma anledning varierade intervjutiderna från tio till femton minuter. Alla intervjuer utfördes av samma personer, de båda uppsatsskrivarna, och spelades in med diktafon. Intervjuerna transkriberades sedan.

Intervjuerna implementerades som ett strukturerat samtal utifrån en intervjumall⁷⁰ men styrdes efter individernas olika svar, därför såg följdfrågorna olika ut.

Intervjumallen arbetades fram utifrån forskningsbakgrunden, studiens syfte och frågeställningar. Den är utformad med öppna frågor som inte ska styra intervjupersonen för mycket. Vi lyssnade på vad som sades under samtalet men även vad som utelämnades. Utifrån detta gjordes en tematisering över intervjuerna där återkommande teman, som kursplanen, inställning och aktiviteter, uppmärksammades.

---

⁶⁸ Johansson och Svedner (2006) s. 50.

⁶⁹ Bilaga 4.

⁷⁰ Ibid.,

Intervjuerna genomfördes i ett grupprum som var avskilt och lugnt. Detta för att inte störas av miljön runt omkring och för att eleverna skulle våga säga sin åsikt då det bara var vi som kunde höra vad som sades.

2.4 Etiskt förhållningssätt

Kontakt med handledaren togs via telefon och information skickades ut via e-post med ett informationsbrev till elever och vårdnadshavare bifogat.⁷¹ De elever som var utvalda att delta i en intervju tillfrågades och fick ta hem en blankett för att få godkännande av vårdnadshavare att delta i undersökningen. Intervjuerna genomfördes då godkännande lämnats in av berörda elever och vårdnadshavare.

Både elever och föräldrar informerades om att intervjun var helt frivillig och anonym. Detta förklarades i informationsbreven men också muntligt för eleverna innan intervjuerna startade. Det påpekades även att samarbetet när som helst kunde avbrytas och att detta beslut i sådana fall inte skulle ifrågasättas. Att materialet inte skulle spridas och endast bearbetas av oss poängterades också flera gånger, detta för att den intervjuade skulle känna sig trygg och kunna säga som vederbörande kände. Dessa överenskommelser godkände elever och föräldrar genom att skriva under informationsblanketten. Intervjuerna skrev inte under men i efterhand kan det tyckas att så borde ha gjorts.

2.5 Validitet

Validitet kan förklaras som ”*Den utsträckning i vilken våra observationer verkligen speglar de fenomen eller variabler som intresserar oss.*”⁷² För att studien ska bli så tillförlitlig som möjligt valdes intervju som metod som var den mest valida för studien, i förhållande till tid och syfte. Vi utgår från att intervjuerna ger oss hög validitet då samtalet utgick från kunskapsområdet och att de elever som intervjuades fick tala fritt utifrån sin egen uppfattning om ämnet. Att validera är också att ständigt kontrollera och att kritiskt granska analysen.⁷³ Validering har skett under hela forskningsprocessen då tillförlitlighet, trovärdighet och rimlighet har kontrollerats. Vi har undersökt de teoretiska sammanhangen som vi kopplat till uppsatsen och kritiskt granskat samt jämfört olika tolkningar som kan ha givits för samma uppfattning.

---

⁷¹ Bilaga 2 och bilaga 3.

⁷² Steinar Kvale och Svend Brinkmann, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 2. uppl. (Lund; Studentlitteratur, 2009) s. 215.

⁷³ *Ibid.*, s. 218.

Validiteten stärks också genom att det hela tiden varit två personer som intervjuat, bearbetat utskriften samt analyserat resultatet. Därför har händelserna setts ur olika perspektiv. I genomförandet av alla intervjuer fanns inget som talade för att svaren hos intervjupersonerna var modifierade, därför utgår vi från att den omedelbara validiteten är hög.

2.6 Reliabilitet

För att undvika fel är det viktigt att undersökningens mätinstrument är tillförlitliga.⁷⁴ I vårt fall, där intervju som metod används, blir det intervjuaren som blir mätinstrumentet. Möjligheten att upprepa en studie är en förutsättning för hög reliabilitet⁷⁵ och därför har urval och genomförande beskrivits noggrant i uppsatsen. Intervjuer i sig är dock svåra att reproducera.

För att stärka studiens reliabilitet har resultatet av intervjuerna analyserats individuellt för att kunna jämföra tolkningar. Utkast från samma del av det dikterade materialet har också skrivits ut för att se att våra tolkningar av vad som har sagts överensstämmer. Då dessa överensstämde så stärks reliabiliteten. Intervjuerna gav tydliga svar och var på så sätt enkla att analysera. Det gjorde att tolkningarna stämde bra överens och vi kan därför anta att vårt resultat är tillförlitligt, även om det inte går att generalisera. Under intervjuerna ställdes ledande frågor för att kontrollera fakta och för att stärka reliabiliteten. De ledande frågorna prövade tillförlitligheten hos den intervjuade och kunde verifiera tolkningar som vi hade.

3 Resultat

3.1 Elevernas kunskaper om den nationella kursplanen

Intervjuerna inleddes med samtal om kursplanen för att få en bakgrund om vad eleverna har för kunskap om idrott och hälsas syfte och mål utifrån Skolverkets bestämmelser.

Det visade sig att alla intervjuade elever har ringa kunskap om kursplanen men de verkar ändå överens om att de tror att idrottsläraren planerar utifrån den. Vad som står i kursplanen är svårt för eleverna att säga. En elev säger att de inte har fått den

---

⁷⁴ Kvale och Brinkmann (2009), s. 262.

⁷⁵ Ibid., s. 266.

presenterad men för att de ska få betyg måste de vara med på lektionerna och visa färdigheter i orientering. Eleven tycker att lektionerna speglar dennes uppfattning av innehållet i kursplanen då eleven tycker att *”det är mycket bollsporter och sånt.”*⁷⁶ Samma elev säger dessutom *”Jag tror att alla elever, i alla fall i nian ska få vara med och hålla i en uppvärmning eller nånting, varje år. För att, jag vet inte, jag tror det ingår i nåt betygskriterie.”*⁷⁷ I andra ämnen har kursplanen blivit presenterad säger en elev. Eleven tycker att det kan kännas stressande att kursplanen och målen diskuteras hela tiden och säger därför att det är skönt att man i idrott och hälsa kan göra sitt bästa och att det räcker. Eleven säger att kursplanen i idrott och hälsa inte har visats på hela högstadiet *”så jag har faktiskt ingen aning vad som står.”*⁷⁸

Eleverna är överens om att det är ganska otydligt vad målen säger. En elev kan tänka sig att det i kursplanen står att det är viktigt att delta på lektionerna och att man är glad och engagerad samt intresserar sig för ämnet.⁷⁹ En annan elev säger *”Vad man ska.. alltså vad man ska upp, uppnå för..?(...) Eh.. Det står väl att man ska kunna samarbeta med andra och vara aktiv på lektionerna.”*⁸⁰

Vad eleverna tror är viktigt i ämnet kommer vi att behandla nedan. Eleverna har inte så stor kunskap om kursplanen men vad som är viktigt att lära sig för att få ett högt betyg i idrott och hälsa är enligt en elev *”dels att du uppnår det som står i kursplanen, antagligen?”*⁸¹

3.2 Vad tror eleven är viktigt för att uppnå ett högt betyg?

När vi analyserade och tematiserade materialet för den första frågeställningen kunde vi se två grupper av faktorer som eleverna tror är viktiga att tillägna sig i idrott och hälsa. Ena gruppen var kunskaper i form av olika aktiviteter, exempelvis simning, orientering och skridskoåkning. Den andra gruppen bestod av faktorer som till exempel samarbete och att ”göra sitt bästa”. Därför delades svaren på frågan upp i två kategorier och vi kallar dem för aktiviteter och beteendekriterier. Båda dessa grupper är något som eleverna tror är viktiga för ett högt betyg. Antalet utsagor om aktiviteter som eleverna bedömer att de måste tillägna sig för att få ett högt betyg var betydligt

---

⁷⁶ Elev 1.

⁷⁷ Ibid.,

⁷⁸ Elev 2.

⁷⁹ Elev 3.

⁸⁰ Elev 4.

⁸¹ Elev 2.

färre än utsagorna om beteendekriterier. Beteendekriterier berördes mer under samtliga intervjuer.

3.2.1 Aktiviteter

Utifrån intervjumaterialet var det en färdighet i idrott och hälsa alla elever nämnde; att kunna springa fort. Eleverna talade om ett prov i löpning då det finns uppsatta tider som motsvarar betygsstegen från Icke Godkänt till Mycket Väl Godkänt. *”Om man ska ha MVG så ska man springa på under tio minuter.”*⁸²

*Asså, när man springer och såna där grejer så är det klart att dom [lärarna] tittar på det (...) Men när man har sån här typ idrottsdag och såna här grejer, då tittar hon väldigt mycket tror jag. Typ såhär speciellt. Vem hoppar längst, vem springer snabbast liksom.*⁸³

En annan elev menar att en skillnad mellan ett Godkänt och ett Mycket Väl Godkänt i betyg är att det finns springtester på en viss tid för betyget Mycket Väl Godkänt. Genom att springa så snabbt man kan och få en bra tid men även göra sitt bästa så kan man nå ett högre betyg. *”Jag tror det handlar väldigt mycket om å springtid och så där (...)”*⁸⁴

Gymnastik, orientering och att lära sig om olika sporter var det som eleverna enhälligt ansåg var viktigast i ämnet efter löpning. I gymnastik var det att göra en volt som togs upp. Genom att göra volter ansågs det att man kan visa sina kunskaper för läraren. En elev tyckte att man lär genom att klara av att göra någonting som man inte gjort förut, exempelvis en volt. Detta ger självförtroende så att man vågar testa nya saker. En annan elev sa att gymnastik är ett extra viktigt moment som läraren tittar på vid summering av betyget.

Orientering är ett moment som en elev återkommer till flera gånger under intervjun. Det är något eleven lärt sig mycket av vilket den inte skulle ha gjort om momentet inte fanns i skolan. *”Nyligen hade vi orientering i en skog och så här och så var det poäng (...) På så sätt blev det ett resultat och kolla lite om allt gick bra och så här.”*⁸⁵

---

⁸² Elev 5.

⁸³ Elev 5.

⁸⁴ Elev 4.

⁸⁵ Elev 3.

Grunderna i orientering tror flera av de intervjuade eleverna är viktigt att behärska för ett högt betyg i idrott och hälsa.

Att lära sig om olika sporter är kunskaper som eleverna tror är viktigt och något som de tycker att de lär sig under lektionerna

”Det är väl mest det här lite teoretiskt hur man kör alla sporter och sånt och (...) man verkligen får lära sig hur man spelar fotboll på rätt sätt eller hur man sparkar en boll, liksom på, asså, och det är ju bra att man får lära sig det också och inte bara att man får en fotboll och får spela helt själv utan även får lite instruktioner.”⁸⁶

Lite mer teoretiskt hur man utför olika sporter säger en elev är ett kunskapsmål med ämnet. Det är också vad eleven tycker att de lär sig på idrotten. Om inte idrotten hade funnits så hade man inte lärt sig om de olika sporterna anser en annan elev. Det handlar om regler i olika sporter och kultursporter. *”Dels olika sporter tror jag, för idrott handlar ju om sport, att man ska få röra på sig och inte bara sitta i skolan hela tiden, så.”⁸⁷*

Andra moment som nämndes var simning, friidrott och att kunna åka skridskor. Även fysiskt arbete påverkar betyget, en elev säger *”hur stark man är och lite sånt tror jag också är det viktiga.”⁸⁸*

3.2.2 Beteendekriterier

Beteendekriterier är egenskaper som eleverna tror är viktigt för ett högt betyg i ämnet men som inte innehåller något kunskapsobjekt, utan grundar sig på inställning och beteenden. Dock är det något som eleverna tror är viktigt och har stor betydelse vid bedömning och betygssättning.

Att göra sitt bästa är en återkommande fras eleverna uttrycker. Genom att göra sitt bästa tror eleverna att man får ett bra betyg. *”Så länge man är med, gör sitt bästa, så räcker det, liksom.”⁸⁹* En elev sa att några i klassen har pratat om att det är svårt att veta vad läraren vill ha av dem. Eleverna förutsätter att om man är med och gör sitt

---

⁸⁶ Elev 1.

⁸⁷ Elev 2.

⁸⁸ Elev 1.

⁸⁹ Elev 1.

bästa så hoppas de att de blir bedömda på ett rättvist sätt. En elev tror inte att man behöver vara snabbast i klassen men man ska visa *”att jag kan, kanske inte mer än såhär men jag gör i alla fall mitt bästa.”*⁹⁰

En annan elev tror att det är viktigt att läraren ser att eleverna försöker, att de har kul och gör sitt bästa. *”För jag fick [högt betyg] det här året och jag är inte speciellt bra i gymna eller så men jag är alltid med och försöker i alla fall.”*⁹¹ Eleverna antar att de blir bedömda på om de gör sitt bästa eller inte. Skillnaden mellan ett högt betyg och ett lägre betyg är, att för ett högt betyg så tror eleverna att det räcker med att bara göra sitt bästa. En annan punkt eleverna var överens om är samarbete. Detta är något eleverna tycker att de lär sig och en elev sa att den trodde att läraren vill att de ska lära sig att samarbeta eftersom alla lärare vill ha en klass som fungerar bra i lag och kan arbeta tillsammans. Alla elever trodde även att läraren tittar på om eleverna kan samarbeta vid bedömningen för ett högt betyg. Eleverna märker på läraren att det är samarbete som är viktig tycker de. En elev uttrycker det såhär: *”Dom [lärarna] står och säger lite såhär grejer, ’passa tjejerna också’, så man förstår att man ska samarbeta bättre.”*⁹²

Att ha en positiv inställning till ämnet och att visa stort engagemang för ett högt betyg ansågs vara av betydande karaktär. Att dessutom vara med på alla lektioner för att få ett högt betyg är enligt alla eleverna viktigt, då närvaron bedöms vid betygsättning. En elev säger att ett godkänt betyg uppnås relativt enkelt. *”Ehh.. G det tror jag... om man inte e med på alla lektioner och skojar bort lektionerna, inte e, gör sitt, asså e så koncentrerad på lektionerna.”*⁹³ Att göra det man ska och att utföra uppgifterna leder enligt eleverna till ett högt betyg. Men även andra saker spelar in. *”Om man vill satsa på dom höga betygen i början liksom tror jag man ska vara lite mer fysisk, ganska tidigt utvecklas och sådär. Liksom, vara bra helt enkelt.”*⁹⁴ Att uppmuntra andra anses viktigt samt att föregå med gott exempel genom att bland annat stötta andra elever i lagsporter. Att vara med, vara ombytt till lektionerna samt att vara aktiv och låta alla vara med tror eleverna också är viktigt för att få ett högt betyg.

---

⁹⁰ Elev 2.

⁹¹ Ibid.,

⁹² Elev 5.

⁹³ Ibid.,

⁹⁴ Ibid.,

3.3 Hur tror eleven att hans/hennes inställning till ämnet påverkar betyget?

Under tidigare resultatdel togs beteendekriterier upp och det kommer även upp här. Detta gör att frågeställningarna går in i varandra. Vi ställde ändå direkta frågor angående inställningen i idrott och hälsa till de intervjuade eleverna.

Överlag var svaren från eleverna ganska lika på så sätt att alla intervjuade elever tror att inställningen påverkar betyget. Detta uttrycktes under intervjuerna på flera olika sätt. En elev förklarar att det har betydelse att kämpa och att göra sitt bästa i ämnet och alla elever är överens om att det finns en koppling mellan att ha en bra inställning och ett högt betyg. En elev ser kopplingen mellan en bra inställning och ett högt betyg på detta sätt: *"Jag tror att är man inställd för att, nu är jag här, det är en lektion, nu ska man göra sitt bästa av lektionen och man ska ha kul och engagera sig i och då tror jag det är mycket bättre för betyget."*⁹⁵ Samma fenomen tar en annan elev upp. *"Hmm, ja alltså om man är välvilligt inställd och liksom tycker att det är kul och sådär, då är det väl lättare att få ett högt betyg än om man bara tycker det är jättetråkigt(...)"*⁹⁶ Hur positiva eleverna bör vara är svårt att säga men att de ska vara det verkar som en självklarhet. Att försöka och att vara positiv hänger i flera fall ihop. En elev ger fler exempel på beteendekriterier som eleven tror spelar roll för betyget i idrott och hälsa: *"...de här med inställning tror jag är väldigt viktigt. För det är ju så att om man försöker, är ganska positiv och gör uppgifterna så leder ju det till ett bättre betyg."*⁹⁷ Eleverna fick frågan om läraren har uttryckt att inställningen påverkar betyget, en elev säger *"Näe men det tror ja man märker av. Man märker lite det av läraren också. Dom som får MVG i klassen är oftast, är engagerade på lektionen och dom som får lite mindre bra är oftast för att dom inte är så engagerade och så."*⁹⁸ En aspekt som tas upp utifrån inställningen är att en elev tror att läraren tittar mer på den som är positivt inställd. En positiv inställning kan leda till ett bättre betyg då det gör att det riktas uppmärksamhet till eleven. *"...så tror jag läraren tittar mer på den som mer är så hära, ja positiv."*⁹⁹ Några av eleverna tycker att inställningen ska spela in i betyget, att det är en viktig del för att eleven ska få ett högt betyg. *"Alltså, det är ju så, dyker man inte upp på lektioner och inte är ombytt och skolkar och så då tycker*

---

⁹⁵ Elev 3.

⁹⁶ Elev 5.

⁹⁷ Elev 2.

⁹⁸ Elev 3.

⁹⁹ Elev 5.

jag inte att man ska förvänta sig ett högt betyg.”¹⁰⁰

Under intervjuerna fick eleverna frågan vad skillnaden mellan ett Godkänt och ett Mycket Väl Godkänt är. En elev menar att inställningen är det som avgör. ”...om man struntar i ämnet och eller om man bryr sig liksom (...) om man inte gör nånting liksom, man bara står där kanske å inte visar nån vidare liksom.. Då är det nog risk att man får G tror jag.”¹⁰¹ Att inställningen påverkar betyget framkommer tydligt under intervjuerna. En elev menar att inställningen kan vara det som avgör vilket betyg man får om man väger mellan två olika betyg: ”Asså, jag tror det påverkar ganska mycket ändå. (...) Ligger man och balanserar mellan vanligt lite såhär högre betyg så kanske man inte får det här lite högre betyget på grund av att man flamsar och lite sånt.”¹⁰²

3.4 Sammanfattning av resultatet

Resultatet visar att de intervjuade eleverna tror att fysiska prestationer som att springa en viss sträcka på en viss tid är viktigt. Eleverna tror främst att beteendekriterier, som exempelvis närvaro och inställning, är viktigt för att få ett högt betyg i idrott och hälsa. Under intervjuerna säger eleverna att när det gäller närvaro och inställning tror de att dessa faktorer spelar stor roll. De tror också att läraren tittar mer på någon som är positiv och att det är svårt att få Mycket Väl Godkänt om man inte gör sitt bästa.

4 Sammanfattande diskussion

Syftet med studien är att undersöka elevens syn på bedömning för ett högt betyg i ämnet idrott och hälsa. För att undersöka detta genomförde vi fem kvalitativa intervjuer med elever i år nio. Frågeställningarna vi utgick från när vi gjorde intervjuerna var:

- Vad tror eleven är viktigt för att uppnå ett högt betyg?
- Hur tror eleven att hans/hennes inställning till ämnet påverkar betyget?

Resultatet visar att de intervjuade eleverna är överens om att resultat och prestation i olika aktiviteter spelar roll för ett högt betyg i idrott och hälsa. Samtliga intervjuade

---

¹⁰⁰ Elev 1.

¹⁰¹ Elev 5.

¹⁰² Elev 1.

elever säger också att inställningen till ämnet är viktig när det gäller höga betyg. Genom intervjuerna ger studien en bild av de fem elevernas syn på vad som är viktigt för ett högt betyg. Elevernas uppfattningar kan inte generaliseras utan representerar enbart hur just dessa elever ser på ämnet. Vi är därför medvetna om att resultatet har påverkats av vilka elever som deltog i studien. Andra aspekter, som till exempel idrottsbakgrund, betyg i ämnet och kön, kan också ha påverkat resultatet men detta är inget vi har lagt fokus på.

Elevernas svar går in i varandra och under intervjuerna återgick samtalet hela tiden till inställningen till ämnet, trots att vi inte hade frågat något specifikt angående den punkten. Ett exempel på detta är att inställningen till ämnet togs upp redan när vi ställde frågor som skulle besvara den första frågeställningen; Vad tror eleven är viktigt för att uppnå ett högt betyg? Detta gjorde att det i några intervjuer kunde vara svårt att komma vidare i samtalet då alla infallsvinklar ledde till inställning hos eleverna. Även då vi försökte styra samtalet mot aktiviteter som kan upplevas som viktiga i ämnet så återgick samtalet ofta till att det var viktigt att göra sitt bästa och att ha rätt inställning vid dessa aktiviteter. Samma saker diskuterades alltså flera gånger utifrån våra olika frågeställningar. Detta är något vi hade kunnat förutspå och därför hade vi kunnat förbereda andra frågor än vad vi gjorde. Däremot visar resultatet på en hög tillförlitlighet då alla elever återkom till inställningen under intervjuerna.

Vi har granskat vårt resultat utifrån Foucaults perspektiv.¹⁰³ Utifrån detta har vi dragit slutsatsen att eleverna styrs till ett visst sätt att handla och tänka genom undervisningen i idrott och hälsa. Det blir vad läraren betonar, verbalt och genom aktiviteter, som visar vad som är viktigt att lära sig (enligt läraren) och vad som är accepterat inom denna diskurs. För att eleven ska kunna få ett högt betyg i idrott och hälsa så måste han/hon anpassa sig efter dessa ramar. Detta kan förklara elevernas svar om att inställningen till ämnet är viktig då detta förmodligen är något som läraren betonat. Eleven har dock ett fritt val att anpassa sig eller inte, men om eleven väljer att inte göra enligt ramen så kan betyget bli lidande av det. Eleverna har möjlighet att själva välja hur de vill göra, men det ”rätta” är att ha en god inställning. Detta blir då, enligt Foucault, en självreglering eftersom eleverna bedömer sig själva efter vad som är accepterat. I och med att läraren talar om vad som ska göras för att nå ett högt

---

¹⁰³ Öhman (2007).

betyg så talar läraren också om vad som är allmänt accepterat. Utifrån ett Foucaultperspektiv kan man anta att eleverna har skapat sig bilden om vad idrott och hälsa ska innehålla, vad som är viktigt i ämnet samt vad eleverna tror leder till ett högt betyg och att de genom detta använder sig av självreglering.

Under intervjuerna hade aktiviteter som undervisningen i idrott och hälsa ska innehålla enligt nationella kursplanen, en mindre roll än inställningen till ämnet. Detta var för oss förvånande då vi hade en föreställning om att eleverna skulle värdera aktiviteter högt. Att det ansågs viktigt att springa fort var, till exempel, överraskande. Vi tror dock att detta kan bero på att om en elev är duktig på att springa så kan det vara en fördel i undervisningen i stort. Detta gör att det blir en egenskap som är viktig i flera olika moment och därför en nyckel till det höga betyget. Om detta skulle vara fallet, anser vi att det är ett tecken på att undervisningen har praktiskt fokus.

Resultatet visar att många elever kopplar ”att vara snabb” till ett springtest. Detta är något som inte går i linje med kursplanens tänkta undervisning men något som är lätt att ta på för eleverna. Det blir något konkret som eleverna enkelt kan överföra till betygssättningen och upplevs kanske av denna anledning som ett viktigt moment. En annan anledning till att eleverna tar upp att man ska vara duktig på att springa, kan vara att det är något som de nyligen har gjort i idrott och hälsa. Det finns en risk för att vissa saker faller i glömska då de inte praktiseras så ofta. Skulle intervjuerna ha genomförts en annan tid på året kan det ha varit något annat idrottsmoment som eleverna hade poängterat mer än något annat.

Att eleverna tror att deras inställning till ämnet påverkar deras betyg märks tydligt. De intervjuade eleverna påpekar flera gånger att det är viktigt att ha en positiv inställning för att få ett högt betyg. Detta är elevernas upplevelser av betygssättning i idrott och hälsa men genom att vända på det och se det ur ett annat perspektiv anser vi att om en elev är engagerad och har en positiv inställning så har den eleven större chans att visa vad den kan. När vi pratar om *kunskaper* man som elev bör ha för att nå ett högt betyg övergår eleverna till att prata om *egenskaper* som de tycker är viktiga. De tar upp att man ska kämpa och göra sitt bästa. Detta visar också Redelius¹⁰⁴ i sin undersökning. Att göra sitt bästa kommer på andra plats när hon undersöker vad som är viktigt för ett högt betyg i idrott och hälsa. Det som väcker tankar hos oss är att eleverna tror att

---

¹⁰⁴ Redelius (2008).

detta är något som ska bedömas. Att resultatet ser ut som det gör har kanske med ämnets kunskapsobjekt att göra då idrott och hälsa ofta inte ses som ett kunskapsämne utan att det viktigaste är att ämnet ska vara roligt. Att göra sitt bästa kan då anses vara viktigare än något annat men för oss ligger problematiken i att eleverna tror att kämparglöd och att göra sitt bästa leder till ett högt betyg.

Då vi intervjuade fem elever med olika kön och bakgrund tycker vi att det är intressant att se om det finns några likheter eller skillnader i elevernas svar. Likheterna i studien är att samtliga elever tar upp inställningen som viktig för det höga betyget. Detta kan bero på att eleverna går i samma skola, samma klass och har samma lärare i idrott och hälsa. Skillnaderna mellan elevernas svar är inte stora men det vi kan tycka oss se är att några elever tar upp mer prestations- och resultatnriktade aktiviteter än andra. Dessa skillnader är dock så pass små att det inte går att säga om de beror på slumpen.

En förklaring till resultatet kan vara den bristande kunskapen hos eleverna om vad som står i den nationella kursplanen. Då eleverna inte har kunskap om vad som står i den så blir det svårt att ge en bild av vad ämnet ska ge dem utifrån det tänkta syftet. Eleverna tar upp kunskaper som stämmer överens med kursplanen, som simning och orientering, vilket vi tolkar som att det är något som också praktiseras i skolan. I övrigt är det tunn koppling till kursplanen, då exempelvis kunskap om friluftsliv och dans inte tas upp under någon intervju. Vad detta beror på är svårt för oss att säga. Då kunskapen om kursplanen är liten kan det antas att elevernas föreställning om ämnet utgår från deras egna erfarenheter och upplevelser av det. Elevernas upplevelser av ämnet kan i sin tur ha blivit påverkade av den lokala kursplanen och samtliga intervjuade elever har sett samma lokala kursplan. Därför är det viktigt att kursplanen är utformad på ett sådant sätt så att den är lätt att förstå och tolka. Detta är ett problem som Larsson tar upp; lärare eller lärarutbildare har inte kunnat uttrycka på ett tydligt sätt vad som krävs av eleverna för ett högt betyg. Att resultatet på vår studie inte ser ut som den nationella kursplanen kanske därför inte är så anmärkningsvärt som det först kan tyckas?

För att koppla Foucault¹⁰⁵ till ett skolperspektiv och hans teorier om olika diskurser tänker vi att en anledning till att eleverna har sin bild av undervisningen kan bero på

---

¹⁰⁵ Öhman (2007).

svårigheten att få fram ämnets kunskapsobjekt. Vår egen teori om varför elever får uppfattningen om att inställning är så viktigt i idrottsundervisning är följande: Eftersom eleverna betygssätts så blir bedömningen en signal på vad som är väsentligt att lära sig i ämnet. Vad som erbjuds till eleverna under lektionerna bör skapa bilden för dem vad ämnet går ut på. En anledning till att ämnets kunskapsobjekt verkar falla i glömska kan bero på att ämnet har så stora förutsättningar som måste falla på plats innan det ”riktiga” objektet kan undervisas. Ämnet bygger på att eleverna kommer dit och är ombytta eftersom fysisk aktivitet oftast ska ske. Innan den tänkta aktiviteten kan börja så ska regler och förutsättningar för aktiviteten klargöras så att undervisningen ska gå till på det tänka sättet utan risk för olyckor eller dylikt. Då idrottslektionerna går ut på mycket rörelse och att många elever rör sig inom samma område, kräver detta att eleverna lyssnar på instruktioner, visar hänsyn och följer uppsatta regler. Genom att detta förespråkas från läraren flera gånger varje lektion så upplevs det som det väsentliga och kopplas samman med bedömningen istället för med en förutsättning i ämnet. De elever som inte gör detta ses då som elever som bryter mot den tänkta normen genom att inte vara välvilligt inställda. När aktiviteten väl är igång bygger den ofta på ett samarbete mellan eleverna. Fungerar inte detta så kommer övningen inte till sin fulla rätt och målet med den kanske inte framkommer och uppnås. Vi tror att det vid flera undervisningstillfällen uppstår något hinder på vägen som gör att eleverna många gånger inte får grepp om syftet och målet. Eller kanske förstår eleverna syftet men då det inte kommer till sin rätt under lektionen kopplas detta inte samman med en känsla av att ha uppnått målet. På detta sätt blir det samarbete och inställning som upplevs som det viktiga i ämnet. Konklusionen är: för att målet i undervisningen ska infrias måste många förutsättningar uppfyllas, vilket kan hindra att kunskapsobjektet kommer fram.

Genom att granska resultatet utifrån Foucaults perspektiv¹⁰⁶ så ser det ut som om governmentalityperspektivet är något genomgående och återkommande i skolans undervisning i ämnet idrott och hälsa. Eleverna ska vilja handla på ett visst sätt, som är det rätta, även om de inte verkar vara medvetna om detta. Det går inte för oss att säga om det är unikt att det ser ut så här på den här skolan och deras idrottsundervisning eller om det är något generellt för idrottsundervisningen på skolor. Det blir i vilket fall som helst något som påverkar synen på ämnet idrott och

---

¹⁰⁶ Öhman (2007).

hälsa. Eleverna uppfattar att det är betydande att de handlar i rätt riktning och en elev säger att denna riktning kan vara avgörande om eleven står och väger mellan olika betygsnivåer. Detta är elevernas upplevelser av betygssättning i idrott och hälsa men genom att vända på det och se det ur ett annat perspektiv kan det vara så att om en elev är engagerad och har en positiv inställning så har den eleven större chans att visa vad den kan. Idrott och hälsa framställer på så sätt, enligt oss, de glada, kämpande och positiva eleverna som de ”goda” eleverna, medan de elever som inte lever upp till dessa förväntningar blir de ”onda” eleverna. Som Redelius¹⁰⁷ skriver i sin artikel; varför ska inte sura, arga eller ledsna elever också kunna få ett högt betyg?

Hur governmentalityperspektivet påverkar undervisningen, om det är positivt eller negativt, säger inte resultatet något om. Studien visar dock att eleverna tror att det är viktigt att de har den rätta inställningen även om det inte är något som ska betygsättas enligt kursplanen. Ingen elev i vår studie har sagt att den är sur och stökig och ändå har fått ett högt betyg. Vi kan dock inte uttala oss om huruvida det är generellt eller inte att positiva elever får högre betyg än negativa. Elevernas bild speglar hur de upplever ämnet och därför vill vi poängtera lärarens roll i att visa den rätta bilden av ämnet och dess kunskapsobjekt.

I förhållande till tidigare forskning så är den här studien liten. Vi har intervjuat fem elever medan tidigare forskning har betydligt större urval. Det är svårt att säkerställa om eventuella likheter och skillnader mellan den här studien och tidigare forskning är slumpartad eller inte.

I likhet med Redelius¹⁰⁸ studie som behandlar vad elever anser att de ska kunna för att få betyget Mycket Väl Godkänt i idrott och hälsa uppkommer samma saker även i vår studie; att göra sitt bästa, att vara positiv, att vara ombytt och att visa social kompetens i form av att vara en bra kompis och att kunna samarbeta. Det finns även likheter med Larssons studie ”Man ska inte behöva vara bra på nånting”¹⁰⁹ då både våra och hans undersökta elever inte vet vad de ska lära sig utifrån vad som står i kursplanen. Vår studie samt Öhmans avhandling¹¹⁰ visar att samarbete är betydelsefullt i undervisningen och att det är något som eleverna lär sig på

---

¹⁰⁷ Redelius (2008).

¹⁰⁸ Ibid.,

¹⁰⁹ Larsson (2008).

¹¹⁰ Öhman (2007).

lektionerna. Eleverna ska dessutom inte bara kunna samarbeta, de ska även vilja göra det samt ha en positiv inställning.¹¹¹

Tholin¹¹² skriver att ämnet ofta motiveras som en motpol till de teoretiska ämnena och ett stillasittande liv och att idrott och hälsa därför är viktigt i skolan. Om idrott och hälsa inte blir helt accepterat som ett riktigt ämne och undervisningen upplevs som tråkig så tror vi att det blir svårare att ge skäl för dess existens eftersom den positiva inställningen kan vara viktig och få stor betydelse i undervisningen fast den inte borde. Detta kopplas i sin tur samman med maktstyrningen i ämnet. Öhman¹¹³ visar att eleverna ska vilja vara fysiskt aktiva och positivt inställda vilket skapar normen för ämnet. Positiva elever privilegieras och läraren finner ofta dessa elever bland idrottsintresserade elever som också är aktiva på fritiden. Vi tror att läraren inte gör detta som en medveten handling för vänder vi på maktförhållandet och jämför med elitidrottaren från det teoretiska ramverket,¹¹⁴ kan vi se att eleverna också utövar en makt över läraren. Eftersom läraren vill att det ska vara ett positivt klimat så får läraren direkt feedback av eleverna om vad som upplevs som roligt i undervisningen. Detta gör att läraren till viss mån anpassar undervisningen till det som ger ett positivt gensvar från eleverna. Att sätta fokus på endast kroppsliga färdigheter går inte i linje med kursplanen, då det inte ska vara det lättast mätbara, som tider och längder, som utgör grunden för betyget. Det finns därför risk för att det blir saker som inställning och samarbete som bland eleverna upplevs som det viktiga i undervisningen då ämnets diskurs inte verkar tillåta att eleverna ser på ämnet med annan inställning än positiv.

Då vi inte deltog aktivt i urvalsprocessen till intervjuerna kan resultatet ha påverkats av det. Idrottläraren på skolan valde ut fem elever med god kommunikativ förmåga och olika kön. Detta har naturligtvis påverkat utgången av resultatet men vi är övertygade om att resultatet hade påverkats även om vi hade valt ut eleverna. Fördelen med att läraren valde ut eleverna är att läraren kunde ta hänsyn till elevernas förmåga att prata och uttrycka sig samt välja elever som har hög närvaro i skolan så att intervjuerna skulle bli av på utsatt tid. En elev som har hög närvaro är ofta en elev

---

¹¹¹ Ibid., s. 111.

¹¹² Tholin (2006).

¹¹³ Öhman (2007).

¹¹⁴ Teoretiskt ramverk (i denna uppsats).

som deltar på lektionerna och då även idrotten. Det hade varit intressant att intervjua en eller flera elever med hög frånvaro på lektionerna i idrott och hälsa för att se om det hade varit någon skillnad på den elevens svar.

Det var ett medvetet val att inte ge någon ingående information om ämnet till eleverna, detta för att vi vill få elevernas spontana uppfattning. Vi är medvetna om att resultatet kan ha sett annorlunda ut om eleverna visste ämnet innan intervjuerna. Vi ser ändå vårt resultat som tillförlitligt, även om det alltid finns saker som kan förbättras. Vi hade till exempel kunnat genomföra pilotintervjuer.

Vårt mål med uppsatsen var att undersöka vad elever tycker är viktigt för att uppnå ett högt betyg i idrott och hälsa, vilket vi anser att vi uppnått.

4.1 Slutsats

Vår studie visar att eleverna tror att både fysisk prestation och inställning har betydelse för bedömningen av ett högt betyg i idrott och hälsa. Beteendekriterier, som att göra sitt bästa, samarbeta, att ha en bra inställning, utgör den viktigaste delen för att eleverna ska erhålla ett högt betyg. Det krävs också att eleverna presterar fysiskt och aktiviteter får en biroll när bedömningsunderlag diskuteras. Därigenom går det inte att dra slutsatsen att eleverna helt har missuppfattat ämnet och dess kunskapsobjekt.

4.2 Fortsatt forskning

Tidigare forskning i ämnet och vår studie visar liknande resultat, att inställning och samarbete är viktigt i ämnet. Tiden verkar inte ha förändrat elevers syn på ämnet men vad det beror på är svårt för oss att säga. Vi tycker att det skulle vara intressant att göra om denna studie efter att de nya kursplanerna kommit och har implementerats i skolan för att se om dessa ger en förändring av elevernas syn på ämnet. Ytterligare förslag är att genomföra en studie där likheter och skillnader mellan könen eller hur det skiljer sig mellan olika städer tas upp.

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

I författarnas ägo: Intervjuutskrifter

Intervju med elev 1, 2009-09-25

Intervju med elev 2, 2009-09-25

Intervju med elev 3, 2009-09-25

Intervju med elev 4, 2009-09-25

Intervju med elev 5, 2009-09-25

Tryckta källor

Collander Sten, *Hälsa som social konstruktion – Beslutsfattareshörens föreställningar om hälsa* (D-uppsats. Stockholm: Gymnastik och Idrottshögskolan, 2006)

Ekberg Jan-Eric och Erberth Bodil, *Fysisk bildning – om ämnet idrott och hälsa* (Lund: Studentlitteratur, 2000)

Hultqvist Kennet och Peterson Kennet, *Foucault: namnet på en modern vetenskaplig och filosofisk problematik - pedagogik, psykologi, medicinsk sociologi, feminism och bio-politik*. (Stockholm; HLS, 1995)

Johansson Bo och Svedner Per Olov, *Examensarbetet i lärarutbildningen - Undersökningsmetoder och språklig utformning* 4. uppl. (Uppsala: Kunskapsföretaget, 2006)

Kvale Steinar, Brinkmann Svend, *Den kvalitativa forskningsintervjun* 2. Uppl. (Lund: Studentlitteratur, 2009)

Larsson Håkan, ”Man ska inte behöva vara bra på nånting – elevers syn på lärande i skolämnet idrott och hälsa” *Svensk Idrottsforskning*, (2008) (s. 43-48)

Larsson Håkan, Meckbach Jane *Idrottsdidaktiska utmaningar* (Stockholm: Liber, 2007) (s. 36-53)

Larsson Håkan, Redelius Karin, *Mellan nytta och nöje* (Stockholm: Idrottshögskolan, 2004)

Lundvall Suzanne, Meckbach Jane, Wahlberg Johan, ”Lärandets form och innehåll – lärares och elevers uppfattning om lärande och kompetens inom ämnet idrott och hälsa, SIH 2001 till SIH 2007” *Svensk idrottsforskning* (2008) (s. 17-22)

Markula Pirkko, Pringle Richard, *Foucault, Sport and Exercise. Power, knowledge and transforming the self*. (London: Routledge, 2006)

Olsson Ulf, *Folkhälsa som pedagogiskt projekt. Bilden av hälsouppllysning i statens offentliga utredningar.* (Stockholm: Uppsala Studies in Education 72, 1997)

Redelius Karin, *MVG i idrott och hälsa – vad krävs då? Elevers syn på lärares bedömningspraktik* Svensk idrottsforskning (2008) (s. 1-4)

Skolverket, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet* Lpo 94

Skolverket, *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 huvudrapport - bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik och slöjd,* (Stockholm: Skolverket, 2003)

Tholin Jörgen, *Att kunna klara sig i okänd natur: En studie av betyg och betygskriterier – historiska betingelser och implementering av ett nytt system.* 2. Uppl. (diss. Göteborg. Borås, 2006)

Öhman Marie, *Kropp och makt i rörelse.* (diss. Uppsala; Örebro, 2007)

Elektroniska källor

Kursplaner och betygskriterier: Idrott och hälsa, 2000-07

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0809&infotyp=23&skolform=11&id=3872&extraId=2087> (Acc. 2009-09-08)

Bilaga 1

KÄLL- OCH LITTERATURSÖKNING

Syfte och frågeställningar: Syftet med uppsatsen är att undersöka elevens syn på bedömning vid ett högt betyg i idrott och hälsa.

Våra frågeställningar är:

- Vad tror eleven är viktigt för att uppnå ett högt betyg?
- Hur tror eleven att hans/hennes inställning till ämnet påverkar betyget

Vilka sökord har du använt?

Orden vi har valt är relevanta i vårt ämne. Med sökorden Redelius, elever, idrottsundervisning, rörelse, kroppen, betyg och bedömning blev antalet träffar många, vi valde att söka mer specifikt genom att kombinera flera ord för att få så relevanta träffar som möjligt.

Var har du sökt?

GIH:s bibliotekskatalog.

Muntlig kontakt med Karin Redelius för att hitta relevanta källor.

Tidigare bearbetad litteratur av oss.

Sökningar som gav relevant resultat

Databas	Söksträng	Antal träffar	Antal relevanta träffar
GIH-bibliotekets katalog	<i>Redelius + elever</i>	5	1
	<i>Idrottsundervisning + rörelse + kroppen</i>	3	1
	<i>Foucault</i>	11	1

Kommentarer

Av de källor vi har använt var många kända för oss innan då vi undersökt ämnet betyg och bedömning tidigare i form av lektioner och B-uppsats. Vi kontaktade även Karin Redelius som hjälpte oss med förslag på relevant forskning. Tholin, NU-03 och Idrottsdidaktiska utmaningar var källor vi tidigare läst. Att finna en av artiklarna i Svensk Idrottsforskning gjorde att vi fann de andra två. GIHs databas passade oss bäst att söka i men ämnet utifrån elevernas perspektiv har inte undersökts i så stor utsträckning. Vi har även fått tips från Kerstin Stenberg.

Bilaga 2

Hej!

Vi är två studenter från Gymnastik- och Idrottshögskolan i Stockholm som just nu skriver vårt examensarbete. Arbetet handlar om betyg och bedömning i ämnet idrott och hälsa och vi undrar om du är intresserad av att bli intervjuad av oss för detta arbete. Intervjuerna kommer att spelas in (ej filmkamera) men är helt anonyma. Det är bara vi som kommer att lyssna på intervjuerna och vi gör inspelningar för att kunna gå igenom vårt samtal i lugn och ro i efterhand. Du kan när som helst avbryta intervjun om du känner att något inte känns bra. Intervjun kommer att äga rum v. XX eller XX.

Om du väljer att delta så behöver vi ett godkännande från din vårdnadshavare. Idrottsläraren ger dig en lapp som du ska lämna hemma och sedan ta med till idrottsläraren när din vårdnadshavare har skrivit på.

Om du har några frågor så får du gärna ringa eller maila oss:

Maria Olofsson

Tfn. XXXX-XXXXXX

gihXXXX@stud.gih.se

Annie Myrberg

Tfn. XXXX-XXXXXX

gihXXXX@stud.gih.se

Bilaga 3

Hej!

Vi är två studenter från Gymnastik- och Idrottshögskolan i Stockholm. Just nu skriver vi vårt examensarbete som handlar om betyg och bedömning i ämnet idrott och hälsa. Vi kommer att genomföra intervjuer med några elever och behöver ha ditt godkännande för att få intervjua ditt barn. Intervjuerna kommer att spelas in för att vi ska kunna analysera materialet i efterhand. Naturligtvis är studien helt anonym och materialet kommer endast att bearbetas av oss och användas i vår uppsats. Det är när som helst tillåtet att avbryta samarbetet med oss om det inte känns bra. Intervjun kommer att äga rum under v. 39 eller v. 40.

Vid frågor är Du välkommen att höra av dig till oss.

Vänligen,

Maria Olofsson

Tfn. XXXX-XXXXXX

gihXXXX@stud.gih.se

Annie Myrberg

Tfn. XXXX-XXXXXX

gihXXXX@stud.gih.se

Jag godkänner att _____ intervjuas.

Elevens namn

_____
Underskrift

_____
Namnförtydligande

Lämnas till idrottsläraren snarast möjligt.

Bilaga 4

Intervjumall

- Hur ser du på ämnet idrott och hälsa?
- Vad är viktigt för att få ett högt betyg i ämnet?
- Vad ska man kunna för att få ett högt betyg?
- Hur vet du vad som är viktigt för att få ett högt betyg?
- Vad vet du om kursplanen i idrott och hälsa?
- Hur påverkar din inställning betyget?